

Пепелник во еден хотел во Скопје

Наслов на оригиналот
Slavoj Žižek
*Ashtray in a Hotel in Skopje -
Five Essays on Culture and its Discontents*

© Slavoj Žižek, 2017
Сите права се задржани.

© Антолог, Скопје, 2020
(македонско издание)

Ниту еден дел од оваа книга не смее да биде препечатувач, умножуван или објавуван во која било форма или на кој било начин во печатените и во електронските медиуми без посебна дозвола од издавачот.

Пепелник во еден хотел во Скопје

Славој Жижек

превод од англиски
Марио Стојаноски

Библиотека
Громови
книга 15
Скопје, 2020
Главен уредник
Жарко Кујунџиски
Раководител на комерција
Валентина Кујунџиска
Графичко уредување
Марко Трпески
Лектура
Мартина Јаневска

Издава
Антолог
ул. „Горѓи Пулевски“ бр. 29 лок. 1, Скопје
тел. / факс (02) 3201 007
contact@antolog.mk
Жиро сметка 30000003674784
„Комерцијална банка“ а.д. Скопје
ЕДБ 4080014541495

Печатница Графоден
ул. „Горно Лисиче“ 69, Скопје
Тираж 500

Printed in Republic of North Macedonia

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

821.163.6-83

ЖИЖЕК, Славој

Пепелник во еден хотел во Скопје / Славој Жижек ; превод од англиски Марио Стојаноски. - Скопје : Антолог, 2020. - 176 стр. ; 20 см. - (Библиотека Громови ; кн. 15)

Превод на делото: Ashtray in a hotel in Skopje : five essays on culture and its discontents / Slavoj Žižek. - Белешки: стр. 165-176

ISBN 978-608-243-354-7

COBISS.MK-ID 51257605

Библиотека
Громови

Славој Жижок
Пепелник во еден хотел во Скопје

пет есеи за неугодното во културата

Содржина

	Вовед	7
I	За љубовното просветление на возрасните	9
II	„Те слушам со очи“ или невидливиот господар	31
III	Писмото што <i>сејак</i> стигна на одредиштето	62
IV	Ернст Лубич, поет на циничната мудрост?	85
V	<i>Матрикс</i> или двете страни на перверзијата	129
	Белешки	165

Во еден хотел во Скопје каде што престојував неодамна, мојата придружничка праша дали пушењето в соба е дозволено, а одговорот што го доби од рецепционерот беше исклучителен: „Се разбира дека не е, забрането е со закон. Ама имате пепелници во собата, па не е проблем“. Ова не беше крајот на изненадувањата: кога влеговме во собата, на масата навистина имаше стаклен пепелник, а на дното имаше едно сликиче, цигара врз која имаше голем круг со дијагонална линија преку него што означуваше забрана... Значи, ова не беше вообичаената тактика што се среќава во толерантни хотели каде што дискретно ви шепнуваат дека, иако официјално е забрането, може внимателно да пушите, стоејќи покрај отворен прозорец или така нешто. Контрадикцијата (помеѓу забраната и дозволатата) отворено се претпоставуваше и со тоа се поништуваше, се сметаше за непостојна, т.е. пораката беше: „Забрането е, ама еве како се прави“.

Можеби оваа случка ја дава најдобрата метафора за идеолошката ситуација денес. Сетете се на дебатите за измачувањето – не беше ли ставот на властите на САД нешто како: „Измачувањето е забрането, ама еве како се прави симулирано давење“? Сите пет есеи собрани овде се варијации на овој парадокс.

I ЗАЉУБОВНОТО ПРОСВЕТЛЕНИЕ НА ВОЗРАСНИТЕ

Кога една извесна дисциплина е во криза, има обиди да се променат или да се надополнат нејзините тези ВО основната рамка – постапка што може да се нарече „птоломеизација“ (кога протекле информации што се судриле со земјоцентричната астрономија на Птоломеј, неговите следбеници внеле дополнителни усложнувања за да ги образложат новите информации); потоа се случува вистинската „коперниковска“ револуција, која, наместо само да додаде дополнителни усложнувања и да промени ситни премиси, ја променува самата основна рамка. Значи, кога си имаме работа со самопризната „научна револуција“, секогаш треба да се постави прашањето: дали ова навистина е коперниковска револуција или само птоломеизација на старата парадигма? Два примера за птоломеизација: има добри причини да се тврди дека „теоријата на струните“, која се прави дека ги дава темелите на теоријата на обединувањето (комбинирајќи ги теоријата на релативност и квантната физика по пат на образложување на сите четири елементарни сили во една единствена теоретска рамка), сепак е обид за птоломеизација и дека сè уште чекаме нов почеток што ќе бара уште порадикална промена на основната претпоставка (нешто како напуштање на времето или просторот како основни конституенти на стварноста). И во општествената теорија има добри причини да се тврди дека сите предлози за „нова парадигма“ за тоа што се случува денес (мноштвото „пост-“ теории: влегуваме во постиндустриско општество, постмодерно општество, општество на ризикот, општество

на информацијата...) остануваат само птоломеизации на „старата парадигма“ на класичните социолошки модели.

Прашањето е: како стојат работите со психоанализата? Иако Фројд своето откритие го претставил како коперниковска револуција, фундаменталната премиса на когнитивните науки е дека психоанализата останува „птоломеизација“ на класичната психологија, која не успева баш да ги напушти нејзините најосновни премиси. (А, патем, посткласичните економисти го тврдат истото тоа за Маркс: неговата критика на Смит и Рикардо е нивна птоломеизација). Тоа што ќе се обидам да го покажам, преку кратко истражување на темата на сексуалното образование, е тоа дека психоанализата всушност Е коперниковска.

Кога се зборува за сексуалното образование во Обединетото Кралство, првата асоцијација е, се разбира, епизодата од *Значењето на живото* на Монти Пајтон, во која наставникот ги испрашува учениците како се возбудува вагина. Фатени во незнаење, засрамените ученици му го одбегнуваат погледот и пропелтучуваат полуартикулирани одговори, додека наставникот строго ги прекорува за тоа што не ја вежбале материјата дома. Со помош на жена му, тој веднаш потоа демонстрира пенетрација на penisот во вагината; еден од учениците, кому му е здодевно од предметот, кришум фрла поглед низ прозорец, а наставникот саркастично го прашува: „Ќе бидеш ли толку љубезен да ни кажеш што има толку привлечно во дворот?“ ... Оваа сцена е толку необична бидејќи на бело видело го изложува начинот на кој суперего императивот го одржува сексуалното уживање: тоа не доаѓа спонтано, должност е.

Каде среќаваме денес, во стварноста, поединци што им соодветствуваат на учениците во сцената од Монти Пајтон? На 6 август 2006 година, Лондон беше домаќин на првиот „мастурбатон“ во Обединетото Кралство, колективен настан во кој стотици мажи и жени се самозадоволуваа за хуманитарни цели, собирајќи пари за службите за сексуално и

репродуктивно здравје. Тие исто така и ја подигнуваа свеста и ги отстрануваа срамот и табуата што опстојуваат околу оваа најопшта, најприродна и најбезбедна форма на сексуална активност. Формулата беше измислена во „Гуд вајбрејшнс“ – компанија за сексуално здравје од Сан Франциско – како дел од Националниот месец на мастурбацијата, кој тие го основаа и го одржуваат уште од 1995 година, кога се одржа оригиналниот мастурбатон во Сан Франциско. Еве како д-р Керол Квин го оправдува сето ова:

„Живееме во општество во кое сексуалното изразување отсекогаш било законски регулирано и ограничувано и во кое потрагата по чисто задоволство често се осудува како себична и детинеста. Многумина што сметаат дека немаат сексуални фобии просто ја имаат пренапишано равенката 'сексот е добар само ако вклучува создавање потомство' во 'сексот е добар само ако вклучува двајца што се сакаат'... Мастурбацијата е нашата прва сексуална активност, природен извор на задоволство што ни е достапен во текот на целиот живот и исклучителна форма на креативно самоизразување. Секогаш кога мастурбирате, ги славите својата сексуалност и вродената способност за задоволство, па удрете една рака!... Мастурбацијата може да биде радикален чин, а културата што ја потиснува мастурбацијата може да потиснува и многу други лични слободи“.

Идеолошкиот став што лежи во основата на замислата за мастурбатонот го обележува еден конфликт помеѓу неговата форма и содржина: тој гради колектив од поединци што се подготвени да го *сиделати* солипсистичкиот егоизам на своето глупаво задоволство со другите. Оваа контрадикција, меѓутоа, повеќе е привидна отколку стварна. Уште Фројд знаел за врската помеѓу нарцизмот и претопувањето во толпа, која најдобро ја прикажува токму калифорниската фраза „да се сподели искуство“. Ова совпаѓање на спротивставени особености се темели на исклучувањето дека споделуваат: човек не само што може да биде, човек е сам во толпа. И

изолацијата на поединецот и претопувањето во толпа ја исклучуваат вистинската интерсубјективност, средбата со некој Друг. Поради ова, како што јасно образложи Ален Бадју, денес човек повеќе од кога било треба да настојува на фокус на љубовта, не на чистото уживање: љубовта, средбата на Двајцата, е тоа што го „транспустантивизира“ идиотското мастурбаторско уживање во вистинска случка. Минимално префинетиот осет ни вели дека е потешко да се мастурбира пред некој друг отколку да се биде впуштен во сексуална интеракција со него: самиот факт дека другиот е сведен на набљудувач, дека не учествува во мојата активност, го прави мојот чин многу „посрамен“. Настаните како мастурбатонот го означуваат крајот на вистинскиот срам. Тоа е тоа што го прави еден од најјасните показатели за тоа каде стоиме денес, за една идеологија што ни го одржува најинтимното доживување на себеси. Оваа идеологија јасно се назира во листата на причини за мастурбирање што ја предлага Квин:

- * Бидејќи сексуалното задоволство е основно право на секој човек;
- * Бидејќи мастурбацијата е најбезбеден секс;
- * Бидејќи мастурбацијата е радосен израз на љубов кон себе;
- * Бидејќи мастурбацијата нуди многубројни придобивки по здравјето, вклучувајќи ублажување на менструалните болки, намалување на стресот, ослободување ендорфин, посилни карлични мускули, намалување на инфекција на простатата кај мажите и отпорност на габични инфекции кај жените;
- * Бидејќи мастурбацијата е одлична кардиоваскуларна вежба;
- * Бидејќи секој си е свој најдобар љубовник;
- * Бидејќи мастурбацијата ја зголемува сексуалната свест.

Сè е тука: зголемена самосвест, придобивки по здравјето, борба против општествената опресија, најрадикално Политички Коректниот став (овде е сигурно дека никој

нема да биде малтретиран) и афирмацијата на сексуално-то задоволство во својата најелементарна форма – „секој си е свој (*sic*) најдобар љубовник“. Употребата на изразот што обично се чува за хомосексуалците (мастурбацијата „ја аутира љубовта кон себе“) навестува еден вид имплицитна телеологија на постепеното исклучување на сите другости: прво, кај хомосексуалноста, другиот пол се исклучува (човек има секс со друга личност од истиот пол). Потоа, во еден вид подбивнохегеловска негација на негацијата, се поништува самата димензија на другоста: човек има секс со себе.

Во декември 2006 година, властите на градот Њујорк изјавија дека правото човек да си го одбере родот – и така, ако е неопходно, да направи операција за промена на полот – е едно од неотуѓивите човекови права. Според тоа, крајната разлика, „трансценденталната“ разлика врз која се темели самиот идентитет на човекот се претвора во нешто отворено за манипулација: наместо неа, се наметнува крајната пластичност на да-се-биде-човек. Мастурбатонот е идеалната форма на сексуална активност на овој трансродов субјект, граѓанин на новата сајбердемократија во која милиони можат директно да комуницираат и да се самоорганизираат, одбегнувајќи ја централизираната државна контрола. Не е ни чудо што Лајбниц е една од филозофските референции кои преовладуваат кај теоретичарите на сајберпросторот: не оди ли нашето потонување во сајберпросторот рака под рака со тоа што сме сведени на монадата на Лајбниц што го отсликува целиот универзум, иако „без прозорци“ што директно ќе се отворат кон надворешната стварност? Може да се рече дека типичниот сурфер на глобалната мрежа што денес седи сам пред екранот на компјутерот сè повеќе и повеќе е монада без директни прозорци кон стварноста, дека среќава само виртуелни симулакруми, сепак е потонат во глобална комуникациска мрежа повеќе од кога било. Мастурбатонот, кој гради колектив од поединци што се подготвени да го споделат солипсизмот на сопственото глупаво уживање, е форма на сексуалност што совршено им одговара на овие координати на сајберпросторот. ОВОЈ

субјект е тој што е тотално необразован, кому очајно му треба сексуално образование.

Токму тука сме денес, во нашите хедонистички општества, во кои дозволата за уживање незабележливо се претвора во должност за уживање. Како таква, сцената од *Значењето на живото* е завршен момент на една низа што започнала одамна. Во класичниот роман на Лонго, *Дафнид и Хлоја* (од 2 век од н. е.), младите страшно се сакаат, сепак не знаат како да си ја конзумираат желбата – болно откриваат дека тоа што лежат голи заедно просто не е доволно. Набљудувајќи ги животните што се парат, двајцата пробуваат да ги имитираат, но тоа не функционира и разочарано се откажуваат. Нивните обиди, меѓутоа, ги набљудува зрелата и софистицирана Ликанија, која веќе некое време се обидува да го заведе Дафнид. Кога ќе го начека Дафнид насамо, Ликанија му понудува да му држи часови; Дафнид нетрпеливо се сложува и, по подготовките, имаат секс. По долга низа понатамошни авантури, Дафнид и Хлоја се венчани, а нивната љубов е потполно конзумирана во текот на една бессона ноќ... Поуката на *Дафнид и Хлоја* е точна: човековата сексуалност не доаѓа по природа, мора да се научи. Наивното прашање што треба да се постави овде е: што е, поточно, тоа што треба да го научиме од сексуалното образование? Дали е само телесната техника на изведување на чинот или нешто повеќе? Едно друго англиско класично дело може да биде од помош овде: *Сè е добро штом добро ќе сврши* на Шекспир.

Грофот Бертрам, кој по наредба на Кралот бил присилен да се ожени за Хелена, одбива да живее со неа и да го конзумира бракот; истовремено, Бертрам се обидува да ја заведе младата и прекрасна Дијана. Хелена и Дијана коваат план да го вратат Бертрам кај неговата законска сопруга. Дијана се согласува да ја помине ноќта со Бертрам, му кажува да дојде во нејзината одаја на полноќ; таму, во темница, двајцата си ги разменуваат прстените и водат љубов. Меѓутоа, без Бертрам да знае, жената со која ја поминал ноќта не била

Дијана, туку Хелена, неговата сопруга... нели ситуацијата на Бертрам во текот на љубовната ноќ е судбина на повеќето брачни двојки? Водиш љубов со законскиот партнер додека „изневеруваш во умот“, фантазираш дека водиш љубов со друг партнер. Овој фантазматичен додаток мора да го одржува вистинскиот сексуален однос.

Може да се замисли варијација на заплетот на Шекспир по пример на еврејската приказна за Јаков, кој се заљубил во Рахела и сакал да се ожени со неа; татко му, меѓутоа, сакал тој да се ожени со Леа, постарата сестра на Рахела. За таткото или Леа да не го измамат Јаков, Рахела го научила да може да ја препознае ноќе в кревет. Пред сексуалната случка, Рахела се почувствувала виновно кон сестра си и ѝ кажала кои биле знаците. Леа ја прашала Рахела што ќе се случи ако ѝ го препознае гласот. Па, одлуката била Рахела да легне под креветот и, додека Јаков води љубов со Леа, Рахела да испушта звуци за тој да не може да препознае дека има секс со погрешната сестра... Значи, исто така може да ја замислиме, кај Шекспир, Дијана скриена под креветот на кој Хелена и Бертрам имаат сексуален однос, како ги испушта соодветните звуци за Бертрам да не сфати дека нема секс со неа, како нејзиниот глас служи како потпора на фантазматичната димензија.

Во *Recherche* на Пруст има еден пасус во кој Марсел првпат користи телефон, зборувајќи со баба му; нејзиниот глас, слушнат посебно, одделно од телото, го изненади – тоа е глас на истоштена старица, а не гласот на бабата што ја памети. А поентата е дека ова искуство влијае врз неговата перцепција за бабата: кога подоцна лично ја посетува, ја перципира на нов начин, како чудна луда старица што дреме над книгата, преоптоварена од годините, вцрвенета и сурова, која веќе не е шармантната и грижлива баба што ја паметеше. Еве како гласот како автономен изделен објект може да делува врз целата наша перцепција за телото на кое му припаѓа. Поуката е дека токму директното доживување на единството на едно тело, каде што изгледа дека гласот ѝ одговара на органската целина, вклучува неопходна

мистификација; за да се проникне до вистината, мора да се раздели ова единство, одделно да се фокусира на еден од неговите аспекти и потоа да му се дозволи на овој елемент да ни влијае врз целата перцепција.

Гласот на Дијана од под креветот е еден таков објект. Ама има и многу други. На денешниот пазар наоѓаме цела низа производи лишени од своите штетни својства: кафе без кофеин, крем без маст, пиво без алкохол... На оваа низа дефинитивно треба да ѝ се додаде *мирисот*: можеби клучната разлика помеѓу пониските класи од населението и средната класа се однесува на начинот на кој се однесуваат кон мирисот. За средната класа, пониските класи мирисаат, нивните членови не се мијат редовно – или, да го цитираме широкопознатиот одговор на еден парижанец од средна класа на прашањето зошто повеќе сака да се вози во вагоните од прва класа во метротото: „Нема да ми пречи да се возам со работниците во втора класа – само што мирисаат!“ Ова нè носи кон една од можните дефиниции за тоа што значи Соседот денес: Сосед е тој што по дефиниција *мириса*. Поради ова дезодорансите и сапуните денес се пресудни – ги прават соседите барем минимално подносливи: подготвен сум да си ги сакам соседите... под услов да не мирисаат многу лошо. Според еден скорешен извештај, научници во лабораторија во Венецуела додале уште еден елемент на оваа низа: преку генетски манипулации успеале да одгледаат грав што, по јадење, не ги создава смрдливите гасови што се засрамувачки пред другите! Значи, по кафе без кофеин, торти без маст, диетална кока-кола и безалкохолно пиво, сега имаме и грав без гасови...

Лакан ја надополни листата на изделени објекти на Фројд (гради, фецес, пенис) со уште два објекта: со гласот и погледот. Можеби на оваа низа треба да ѝ додадеме уште еден објект: мирисот. Изгледа дека *Парфем* на Патрик Зискинд упатува во овој правец. Гренуј, несреќниот јунак од романот, нема никаква миризба, другите не можат да го помиришаат; ама самиот тој има исклучително сетило за мирис, може оддалеку да насети луѓе. Кога неговата иде-

ална жена случајно умира, пробува да ја пресоздаде (не неа во телесното постоење – *Парфем* е вистински анти-франкенштајн, туку) нејзината миризба со тоа што убива 25 убави млади жени, им ја гребе површината на кожата за да им ги одземе миризбите и ги помешува во ИДЕАЛ-НИОТ парфем. Овој неодолив парфем е врвниот *odor di femina*, екстрактирана „есенција“ на женственоста: кога и да го помиришаат обичните луѓе, ги укинуваат сите разумни граници и се впуштаат во блаженството на сексуалната оргија. Кога, при крајот на романот, Гренуј е уапсен за убиство на 25 девици и казнет на јавно погубување, доволно му е пред насобраната толпа да мавне со марамче потопено во врвниот парфем, и, веднаш заборавајќи дека повикуваа на смрт за него, толпата почнува да се соблекува и се впушта во јавна оргија. Екстрактираната женственост е тоа што Лакан го нарече *objet petit a*, објектот причина за желба што е „повеќе во тебе од тебе“ и според тоа ме тера да те посакувам; поради ова Гренуј мора да ги убие девиците за да ја екстрактира „есенцијата“ од нив, или, како што кажа Лакан: „Те сакам, но во тебе има нешто повеќе од тебе што го сакам, *objet petit a*, па те уништувам“.

Судбината на Гренуј е трагична, меѓутоа: со тоа што е без миризба, тој е *чистиј субјект*, без објект причина за желба во себе, а како таков другите никогаш не го посакувале. Тоа што го добива од оваа тешка ситуација е директен пристап до објектот причина за желба: додека обичните луѓе посакуваат друга личност поради привлечноста на *objet-от a* во него/неа, тој има директен пристап до овој објект. Обичните луѓе можат да посакуваат само доколку станат жртви на илузија: мислат дека посакуваат друга личност поради самиот/самата тој/таа, т. е. не се свесни дека желбата им ја предизвикува „есенцијата“/миризбата, која нема никаква врска со личноста како таква. Бидејќи Гренуј може да ја одбегне личноста и да цели директно кон објектот-причина за желба, може да ја избегне оваа илузија – поради тоа еротизмот за него е смешна игра на привлечност. Цената што ја плаќа, меѓутоа, е тоа што никогаш не може да ја при-

фати обратната илузија дека некој го сака него: секогаш е свесен дека тоа што ги тера луѓето да го обожаваат не е тој, туку неговиот парфем. Единствениот начин да излезе од оваа тешка ситуација, единствениот начин да се постави себеси како објект на желбата на другите, е самоубиствен: во завршната сцена од романот, истура парфем врз себе и потоа еден куп крадци, просјаци и курви буквално го распарчуваат и го ждерат.

Овој парадоксален објект нè враќа на проблемот на птоломеизацијата – каде лежи јазот помеѓу невронаучната слика за човековиот ум и психоанализата? Не е просто дека, додека на животните координатите на репродуктивната активност им се всадени во природните инстинкти, на луѓето им недостигаат и според тоа им треба „втората природа“, симболичката институција, за да им ги даде овие координати. Координатите на симболичкиот поредок постојат за да ни овозможат да се соочиме со безизлезот на желбата на Другиот, а проблемот е тоа што симболичкиот поредок секогаш доживува голем неуспех – како што истакнува Жан Лапланш, трауматичното влијание на „примордијалната сцена“, енигмата на означителите на желбата на Другиот, создава вишок што никогаш не може да биде потполно „укинат“ во симболичкиот поредок. Озлогласениот „недостиг“, косупстанцијален за човекот како животно, не е просто негативен, не е отсуство на инстинктивни координати; тоа е недостиг во однос на прекумерност, на прекумерното присуство на трауматичното уживање. Парадокс е тоа што постои означување токму поради тоа што постои прекумерна, неозначлива еротска фасцинација и приврзаност: условот за можност за означување е нејзин услов за невозможност. Тогаш, што ако крајниот случај на прекумерниот развој на човековата интелигенција е обидот да се дешифрира бездната на „*Che vuoi?*“, енигмата на желбата на Другиот? Што ако во тоа лежи причината поради која луѓето се опседнати со тоа да решаваат нерешливи задачи, да се обидуваат да одговорат прашања на кои нема одговор? Што ако врската

помеѓу метафизиката и сексуалноста (или, попрецизно, човековиот еротизам) треба да се сфати сосема буквално? На крајот, оваа трауматична, тешкосварлива срж, како бесмислена потпора на смислата, е самата фундаментална фантазија.

Токму статусот на фантазијата е тоа што нè носи до крајната точка на непомирливата разлика помеѓу психоанализата и феминизмот, разликата за силувањето (и/или мазохистичките фантазии што го одржуваат). За стандардниот феминизам, во најмала рака, а приори аксиома е дека силувањето е насилство наметнато однадвор: дури и ако жената фантазира како ја силуваат, тоа само сведочи за жалниот факт дека повнатрешнила машки ставови. Реакцијата овде е реакција на чиста паника. Во моментот кога човек ќе спомене дека жената може да фантазира како ја силуваат или барем како брутално ја малтретираат, слуша крици: „Тоа е како да кажеш дека Евреите фантазираат како ги трујат со гас во логорите или дека Афроамериканците фантазираат како ги линчуваат!“ Од оваа перспектива, поделената хистерична позиција (да се жали дека била сексуално злоупотребена и експлоатирана додека истовремено го посакува тоа и провоцира некој маж да ја заведе) е второстепена, додека, за Фројд, е првостепена, конститутивна на субјективноста. Следствено, проблемот со силувањето, според гледиштето на Фројд, е тоа дека има толкаво трауматично влијание не просто поради тоа што е случај на брутално надворешно насилство, туку поради тоа што навлегува и во нешто што е одречено во самата жртва. Па, кога Фројд пишува, „Ако тоа за кое /субјектите/ најинтензивно копнеат во фантазиите им биде претставено во стварноста, тие и покрај сè бегаат од него“, поентата не му е само дека тоа се случува поради цензура, туку поради тоа што сржта на фантазијата ни е неподнослива.

Изворното место на фантазијата е местото на малото дете што го наслушнува или е сведок на коитусот на родителите и не може да го разбере: што ЗНАЧИ сето ова, интензивните шепоти, чудните звуци во спалната итн.? Па,

детето фантазира сцена што ќе ги образложи овие чудно интензивни делови – сетете се на најпознатата сцена од *Син сомош* на Дејвид Линч, во која Кајл Меклаклан, скриен во плакарот, е сведок на откачената сексуална интеракција помеѓу Изабела Роселини и Денис Хопер. Тоа што го гледа е јасен фантазматичен додаток што е предодреден да го претстави тоа што го слуша: кога Хопер става маска преку која дише, не е ли тоа замислена сцена што го претставува интензивното дишење што ја придружува сексуалната активност? А фундаменталниот парадокс на фантазијата е тоа што субјектот никогаш не наоѓа решение во моментот кога може да каже „Добро, сега потполно разбирам, моите родители имале секс, веќе не ми треба фантазија!“ – ОВА, меѓу другото, е тоа на што мислеше Лакан со своето „*il n'y a pas de rapport sexuel*“. Секоја СМИСЛА мора да се потпира на некаква бесмислена фантазматична рамка – кога велиме „Добро, сега разбирам!“, тоа на крајот значи дека „Сега можам да го поставам во мојата фантазматична рамка“.

Значи, кога во *XX Семинар (Encore)* Лакан постојано тврди дека „*y'a de l'un* /постои еден/“, овој Еден не е збирниот Еден на Означителот—Господар (signifiant-maître; Master-Signifier), туку „додатниот“ изделен објект (орган без тело) што функционира како пречка што го овозможува сексуалниот однос, како негов услов за (не)можност. Така, *y'a de l'un* е во тесна заемна врска со *il n'y a pas de rapport sexuel*: двајцата сексуални партнери никогаш не се сами зашто нивната активност мора да вклучува фантазматичен додаток што им ја одржува желбата (а што на крајот може да биде само замислен поглед што ги набљудува додека имаат сексуален однос). *Y'a de l'un* значи дека секоја еротски пар е пар од тројца: $1 + 1 + a$, „патолошката“ дамка што го нарушува чистото претопување на парот. Накратко, токму овој „еден“ е тоа што го СПРЕЧУВА спојувањето на љубовниот пар во Едно. (А човек со право може да тврди дека, во случај на пар лезбијки, овој „еден“ не е ништо друго освен самиот фалус (повремено материјализиран во дилдо) – па, кога Џудит Батлер иронично го предлага терминот „лезбиски

фалус“, човек треба потполно да се сложи со неа, додавајќи само дека овој „лезбиски фалус“ е фалус *tout court*).

Според тоа, човековата сексуалност е радикално дена-турализирана. Елизабет Лојд (во својата книга *Случајоџи на орѓазмоџи кај женаџи*) укажа дека оргазмот кај жената нема позитивна еволутивна функција: не е биолошка адаптација со еволуциски предности, туку „додаток“ како брадавиците кај мажите. И мажот и жената имаат иста анатомска структура во првите два месеца од ембрионалниот стадиум на растот, пред да настапат разликите – жената го добива оргазмот бидејќи тој подоцна ќе му треба на мажот, исто како што мажот ги добива брадавиците бидејќи подоцна ќе ѝ требаат на жената. Сите стандардни објаснувања (како тезата за „вшмукување со матката“ – оргазмот предизвикува контракции што ја „вшмукуваат“ спермата и така го потпомагаат зачнувањето) се погрешни: додека сексуалните задоволства, па дури и клиторисот, СЕ адаптациски, оргазмот не е. Фактот дека оваа теза крена врева меѓу феминистките сам по себе е доказ за падот на нашите интелектуални стандарди: како самата одвишност на оргазмот кај жената да не го прави уште „подуховен“ – да не заборавиме дека, според некои еволуционисти, самиот јазик е нуспроизвод без јасна еволутивна функција. Ова нè носи до општиот заклучок што, меѓу другите, го донесе Џонатан Лир, за тоа како, далеку дека го дава природниот темел на животите на луѓето, сексуалноста е самиот терен каде што луѓето одделуваат од природата: идејата за сексуална перверзија или за смртоносна сексуална страст му е тотално туѓа на животинскиот свет. Овде самиот Хегел прави грешка во врска со своите лични стандарди: тој само изнесува како, во процесот на културата, природната супстанција на сексуалноста се култивира, се укинува, се посредува – ние, луѓето, веќе не водиме љубов само за создавање потомство, ние се вклучуваме во сложени процеси на заведување и венчавање со чија помош сексуалноста станува израз на духовната врска помеѓу мажот и жената итн. Меѓутоа, она што го пропушта Хегел не е само тоа како, кога сме во рам-

ките на човековата состојба, сексуалноста се преобразува/цивилизира, туку, многу порадикално, *се менува во самата своја сүйсшанција*: таа веќе не е инстинктивниот нагон за размножување, туку нагон што е попречен што се однесува на неговата природна цел (размножувањето) и според тоа експлодира во една бесконечна, прописно метафизичка страст. Така, станувањето култура на сексуалноста веќе не е станување-култура на природата, туку обид да се припитоми вистински неприродната прекумерност на метафизичката сексуална страст. ОВА е соодветната дијалектичка промена на супстанцијата: моментот кога не само што се преобразува, посредува/култивира непосредната супстанцијална („природна“) појдовна точка и се дејствува врз неа туку и се променува во самата своја супстанција. Не само што делуваме врз природата и според тоа ја променуваме – во гест на ретроактивна промена, самата природа радикално ја променува својата „природа“. (Хомологно, штом ќе влеземе во доменот на правното граѓанско општество, претходниот племенски поредок на честа и одмаздата се лишува од благородноста и одненадеж се чини како обичен криминал.) Поради ова католиците што инсистираат дека само сексот за создавање потомство е човечен, додека παρεњето од похота е животинско, тотално ја промашуваат поентата и на крајот ја слават анималноста на луѓето. Тоа што го промашуваат е поуката на сопствената света книга.

Еден од популарните митови при крајот на комунистичките режими во Источна Европа беше митот за тоа дека постои одделение на тајната полиција чија функција е (не да собира, туку) да измислува и да пушта во оптек политички шеги против режимот и неговите претставници: беа свесни за нивната позитивна стабилизирачка функција (политичките шеги на обичниот народ му нудат лесен и поднослив начин за издувување, му ги олеснуваат фрустрациите). Колку и да е привлечен, овој мит игнорира една особина на шегите што ретко се споменува, сепак е пресудна: изгледа дека никогаш немаат автор, како прашањето „кој е автор на шегавата?“ да е невозможно. Шегите изворно

„се раскажуваат“, тие секогаш веќе се „знаат“ (сетете се на добропознатото „Ја знаеш ли шегата за...?“) Во тоа лежи нивната мистерија: карактеристични се, ја претставуваат исклучителната креативност на јазикот, сепак се „колективни“, анонимни, без автор, ненадејно се појавуваат од нигде-никаде. Идејата дека мора да постои автор на шегата е сосема параноична: тоа значи дека мора да постои еден „Друг на Другиот“, на анонимниот симболички поредок, како самата неодгатлива условна моќ за создавање на јазикот да мора да биде персонализирана, лоцирана во вршител што ја контролира и тајно ги повлекува конците. Поради тоа, од теолошка перспектива, Бог е најголемиот шегација – тезата на шармантниот краток расказ на Исак Асимов, „Шегација“, за една група историчари на јазикот што, за да ја поткрепат хипотезата дека Бог го создал човекот од мајмуните со тоа што им кажал шегата (на мајмуните, кои сè до тој момент разменуваат само животински знаци, им ја кажал првата шегата од која се родил духот), пробуваат да ја реконструираат оваа шегата, „мајката на сите шегати“. За еден член на јудеохристијанската традиција, оваа работа е одвишна бидејќи сите знаеме КОЈА била таа шегата: „Не јади од дрвото за познавање на доброто и на злото“ – првата забрана што е јасно дека е шегата, збунувачко искушение чија смисла не е јасна... Оваа шегата ја создала сексуалноста.

Во март 2005 година, никој друг туку самиот Ватикан даде изјава што доживеа голем публицитет, осудувајќи ја најостро *Кодои на Да Винчи* на Ден Браун како книга што е заснована на лаги и што шири погрешни учења (дека Исус бил женет со Марија Магдалена и дека имале потомци – вистинскиот идентитет на Гралот е вагината на Марија!), особено жалејќи за фактот дека книгата е толку популарна меѓу помладата генерација што е во потрага по духовно водство. Смешното во оваа интервенција на Ватикан, одржана од еден одвај скриен копнеж по старите добри времиња кога озлогласениот Индекс на забранети книги сè уште бил во сила, не треба да нè направи слепи за фактот дека, додека формата е погрешна (човек речиси се сомнева во заговор

помеѓу Ватикан и издавачот за одново да се зголеми продажбата на книгата), содржината во основа е точна: *Kogoī na Da Vinchi* всушност предлага њу ејд реинтерпретација на христијанството во поглед на рамнотежата помеѓу машкиот и женскиот Принцип, т. е. основната идеја на романот е реинскрипција на христијанството во паганската сексуализирана онтологија: женскиот принцип е свет, совршенството лежи во хармоничното спарување на машкиот и женскиот принцип... Парадоксот што се претпоставува е дека во случајов секој/а феминист/ка треба да ја поддржува Црквата: само преку „монотеистичкото“ укинување на означителот на жената, на поларноста на машката и женската спротивност, се јавува простор за тоа што ние во принцип го нарекуваме вистински „феминизам“, за подемот на женската субјективност. Женскоста што се наметнува во афирмацијата на космичкиот „женски принцип“, напротив, секогаш е одреден (пасивен, рецептивен) пол, спротивен на активниот „машки принцип“.

Поради ова трилерите како *Kogoī na Da Vinchi* се еден од клучните показатели на денешните идеолошки промени: јунакот е во потрага по стар ракопис што ќе открие некоја шокантна тајна што се заканува дека ќе ги подрие самите темели на (институционализираното) христијанството; „криминалната“ страна ја даваат очајничките и безмилосни обиди на Црквата (или на некоја екстремна фракција во нејзините рамки) да го затаи документот. Оваа тајна се фокусира на „потиснатата“ женска димензија на божественото: Христос бил оженет со Марија Магдалена, Гралот всушност е женското тело... дали ова откровение навистина е толкаво изненадување? Не е ли идејата дека Исус имал секс со Марија Магдалена еден вид срамотна вистина на христијанството што им е позната на сите, христијанска *secret de polichinelle*? Вистинското изненадување би било да се отиде чекор понапред и да се каже дека Марија всушност била трансвестит, па љубовникот на Исус било едно прекрасно младо момче!